

A/A	ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΝΟΜΟΣ
1	ΘΡΑΚΗ		Έβρου
	ΘΡΑΚΗ		Ξάνθης
2	Μακεδονία	Δυτική Μακεδονία	Γρεβενών Κοζάνης Καστοριάς Φλώρινας

	Μακεδονία	Κεντρική Μακεδονία	Πέλλας Ημαθίας Πιερίας Θεσσαλονίκης
	Μακεδονία	Ανατολική Μακεδονία	Καβάλας
3	Ήπειρος		Ιωαννίνων Άρτας Θεσπρωτίας Πρέβεζας
	Ήπειρος		Θεσπρωτίας
	Ήπειρος		Πρέβεζας

4	Θεσσαλία		
5	Στερεά Ελλάδα:		Βοιωτίας
	Στερεά Ελλάδα:		Φθιώτιδας
	Στερεά Ελλάδα:		Φωκίδας
	Στερεά Ελλάδα:		Εύβοιας
	Στερεά Ελλάδα:		Αιτωλοακαρ- νανία και Ευρυτανία

6	Πελοπόννησος		
7	Κρήτη		

ΘΕΡΙΝΗ

Σημειώνεται πως είναι ο μόνος νομός της ηπειρωτικής χώρας όπου δ μετακινούμενων κοπαδιών διαχειμάζει στον Ίασμο και μετακινείται πρ χιλιομέτρων.

Το καλοκαίρι, όμως, οι ορεινοί βοσκότοποι των Γρεβενών, της Κοζάνης και της Καστοριάς – και σε μικρότερο βαθμό της Φλώρινας – γεμίζουν, για 4-5 μήνες, από κοπάδια που προέρχονται από τη Θεσσαλία, τη Χαλκιδική και την Ήπειρο, διανύοντας αποστάσεις μέχρι και 350 χιλιομέτρων και καθιστώντας την περιοχή την πιο ζωντανή από άποψη φιλοξενίας μετακινούμενου πληθυσμού αιγοπροβάτων σε ολόκληρη τη χώρα. Πρόκειται για κοπάδια μεγάλου μέσου μεγέθους που δίνουν ζωή σε ορεινές περιοχές που παραμένουν αναξιοποίητες ή και εγκαταλελειμμένες το χειμώνα. Η πλειονότητα των κοπαδιών ανήκουν σε Βλάχους, Σαρακατσανραίους και Κουπατσαραίους, που συνεχίζουν την παράδοση των προγόνων τους. Ορισμένες χαρακτηριστικές ορεινές διαβιώσεις στα ορεινά των Γρεβενών είναι τα χωριά Σαμαρίνα, Δοτσικό, Αβδέλλα, Αετιά, Φιλιππαίοι, Σμίξη και Περιβόλι (με περίπου 150 χιλ. αιγοπρόβατα), στον Νομό Κοζάνης ο ορεινός όγκος του Βοΐου με τα χωριά Αυγερινός, Πύργοι, Πεντάλοφος, Νάματα και Βλάστη και κάποιες διαβιώσεις στο Βέρμιο, στον Νομό Καστοριάς οι κοινότητες Γράμμου, Νεστορίου, Χρυσής και Πεύκου και στο Νομό Φλώρινας τα χωριά Πισοδέρι και Ανταρτικό και το Βαρικό, στα όρια με την Καστοριά.

Οι θερινές διαβιώσεις εντοπίζονται στα ορεινά των νομών αυτών (Βέρμιο, Άνω Γραμματικό, Όρμα και Κρώμνη στην Πέλλα, Φωτεινά και Πέτρα στην Πιερία, 3-5 Πηγάδια και Κάτω Βέρμιο Ημαθίας), με τις εκμεταλλεύσεις να πραγματοποιούν μικρής απόστασης μετακινήσεις, αλλά «κάθετες», δηλαδή με μεγάλη υψομετρική διαφορά. Ταυτόχρονα, οι ορεινοί αυτοί όγκοι υποδέχονται έναν αριθμό κοπαδιών Σαρακατσαναίων, που διαχειμάζουν στα πεδινά της Λάρισας, αν και η μετακίνηση αυτή έχει μειωθεί σημαντικά σε σχέση με την πριν από το 1980 περίοδο. Μικρός όγκος κοπαδιών κατευθύνεται το καλοκαίρι προς τα Κύργια Δράμας και την επαρχία
Μικρές μετακινήσεις κοπαδιών εντός του Νομού Καβάλας, από την πε (Βουνοχώρι, Μεσορόπη).
Η οροσειρά της Πίνδου καθιστά την Ήπειρο περιοχή φιλοξενίας πολλών μετακινούμενων κοπαδιών κατά τη θερινή περίοδο.
Από το Νέο Ωρωπό τα κοπάδια το καλοκαίρι μετακινούνται στις κοινότητες Πολύβρυσο και Τρίκαστρο, από τη συνένωση των οποίων προήλθε η πεδινή διαβίωση) και στην πεδινή περιοχή του Δήμου Ζήρου (Φιλιππιάδα, Θεσπρωτικό και κοντινά δημοτικά διαμερίσματα),

Οι περισσότερες θερινές διαβιώσεις εντοπίζονται στην Πίνδο και τη βόρεια πλευρά των Αγράφων στη Δυτική Θεσσαλία. Πρόκειται για τα χωριά του Ασπροποτάμου (Κρανιά Δολιανά, Αγία Παρασκευή, Πολυθέα, Χαλίκι, Ανθούσα, Δέση) –βλαχοχώρια ως επί το πλείστον– τους οικισμούς Πύρρα, Χρυσομηλιά και Στουρναραίικα και τα χωριά της Μεσοχώρας Πύλης(Μεσοχώρα, Κορυφή, Βαθύρρευμα, Βαλκάνο, Μυρόφυλλο) στο Νομό Τρικάλων και για τα χωριά της ανατολικής Αργιθέας (Καρυά, Κουμπουριανά, Ανθηρό, Πετροχώρι, Στεφανιάδα) και δυτικής Αργιθέας (Οξυά, Βλάσι, Πετρίλο, Φουντωτό, Λεοντίτο) στην Καρδίτσα, όπου μετακινούνται κοπάδια ακόμα και από την Αττική, τη Βοιωτία και την Εύβοια.

Ο Νομός χαρακτηρίζεται από πολύ μικρές μετακινήσεις μεγάλου αριθμού βοσκοτόπων του οικισμού Ζεμενό, αφετέρου δε από το Κυριάκι και τον αριθμό κοπαδιών, από την άλλη πλευρά, πραγματοποιεί μεγάλες μετακινήσεις Σχηματαρίου και της Αλιάρτου, αλλά και μικρότερες από το Δίστομο και την Αλφειάδα.

Πολυάριθμες θερινές διαβιώσεις εντοπίζονται στον Παρνασσό (Αθανάσιος Διάκος, Μαυρολιθάρι, Κονιακός, Λευκαδίτι, Δαφνός, Μουσούνισσα, Καστριώτισσα), που υποδέχονται κοπάδια από διάφορες περιοχές της Στερεάς Ελλάδας.

Πολυάριθμες θερινές διαβιώσεις εντοπίζονται στον Παρνασσό (Αθανάσιος Διάκος, Μαυρολιθάρι, Κονιακός, Λευκαδίτι, Δαφνός, Μουσούνισσα, Καστριώτισσα), που υποδέχονται κοπάδια από διάφορες περιοχές της Στερεάς Ελλάδας.

Οι μετακινήσεις στην Εύβοια είναι μικρές και τοπικού χαρακτήρα, αφού πραγματοποιούνται μετακινήσεις στην περιοχή της Καρύστου σε απομακρυσμένες μετακινήσεις γίνονται κοντά στην Ιστιαία, την Αιδηψό και τη Λίμνη, πολλές, από πεδινά σημεία του Δήμου Ερέτριας (Γυμνό, Αμάρυν προς ορεινά και ημιορεινά χωριά (Μίστρος, Σέτα, Μαυρόπουλο).

Η Ευρυτανία αποτελεί σημαντικό προορισμό για τα κοπάδια το καλοκαίρι. Πιο συγκεκριμένα, τα πολυάριθμα κοπάδια του Αγρινίου, του Αστακού και της Κατοχής κατευθύνονται προς τη βόρεια πλευρά της Ευρυτανίας, τα Άγραφα (Επινιανά, Άγραφα, Βραγγιανά, Τροβάτο), με εξαίρεση το Καινούργιο, από όπου τα κοπάδια κατευθύνονται προς τη νότια Ευρυτανία (Προυςός, Δομνίστα), μαζί με τα κοπάδια που προέρχονται από τα χειμαδιά του Μεσολογγίου. Αρκετά είναι τα κοπάδια που κατευθύνονται προς την Άρτα και τα Ιωάννινα, κυρίως από τη βόρεια και δυτική πλευρά του νομού.

Η Αιτωλοακαρνανία διαθέτει και πολλές θερινές διαβιώσεις, που εντοπίζονται σε χωριά του πρώην Δήμου Ινάχου (Περδικάκι, Βρουβιανά) και της ορεινής Ναυπακτίας (Μανδρινή, Λεύκα, Γραμμένη Οξυά, Γρηγόρι κ.ά.).

Οι θερινές/ορεινές διαμονές συγκεντρώνονται στον ορεινό όγκο του Πάρνωνα στον πρώην Δήμο Ζάρακα (Ρεχιά, Λαμπόκαμπος, Χάρακας) και στα χωριά Κουπιά και Κρεμαστή. Όσο για την Αρκαδία, οι ορεινοί της όγκοι ιστορικά φιλοξένησαν μεγάλο αριθμό μετακινούμενων αιγοπροβάτων και συνεχίζουν να διαδραματίζουν και σήμερα τον ρόλο αυτό, με πολύ σημαντικές θερινές διαβιώσεις όπως ο Κοσμάς, ο Λουκάς, τα Βέρβεντα, τα Άνω Δολιανά, περιοχές γύρω από την Ανδρίτσεινα (νομός Ηλείας) και τη Δημητσάνα κ.ά.

Στην Κρήτη Ορεινές διαβιώσεις εντοπίζονται στις περιοχές των Σφακίων στα Χανιά, τα Ανώγεια και τα Ζωνιανά στο Ρέθυμνο και τα

ΧΕΙΜΕΡΙΝΗ

εν εντοπίζεται κανένα μετακινούμενο κοπάδι. Η πλειονότητα των ιοσ την οροσειρά της Ροδόπης σε απόσταση 20-25 περίπου

Τα μετακινούμενα κοπάδια διαχειμάζουν στα Κιμμέρια, το Σέλερο και τα Σήμαντρα και μετακινούνται κατά λίγα χιλιόμετρα μόνο, πραγματοποιώντας όμως μια «κάθετη» μετακίνηση, προς ορεινά σημεία με υψόμετρο περίπου 1.000-1.500 μέτρα. Χαρακτηριστική ορεινή διαβίωση αποτελούν οι βοσκότοποι του εγκαταλελειμμένου ορεινού οικισμού Πριόνια

Στην περιοχή διαχειμάζουν ελάχιστα κοπάδια, κυρίως στο Νομό Κοζάνης

Πρόκειται για περιοχή που διαθέτει σχετικά μεγάλο αριθμό χειμερινών διαβιώσεων κυρίως στους Νομούς Πέλλας (Νέος Μυλότοπος, Αραβησσός, Αριδαία), Ημαθίας (γύρω από τη Νάουσα κυρίως και κοντά στην Αλεξάνδρεια), Πιερίας (Άγιος Σπυρίδωνας, Δίον, Ράχη) και Θεσσαλονίκης (στις παρυφές του αστικού ιστού της Θεσσαλονίκης).

δινή περιοχή (Δάτο, Κρηνίδες, Φίλιπποι) προς ορεινές κοινότητες

Και οι ημιορεινές της περιοχές είναι και αυτές σημαντικά χειμαδιά για μετακινούμενα κοπάδια. Στη βόρεια πλευρά του γεωγραφικού διαμερίσματος της Ηπείρου και ειδικά στον νομό Ιωαννίνων διαχειμάζουν πολυάριθμα κοπάδια προερχόμενα από τη Θεσσαλία, την Ήπειρο και την Αιτωλοακαρνανία: στην περιοχή του Μετσόβου/Ανηλίου, στη Μικρή και Μεγάλη Γότιστα, στο όρος Περιστέρι (Λάκμος) με χαρακτηριστικές κοινότητες το Μικρό και το Μεγάλο Περιστέρι (στη βόρεια πλευρά), το Συρράκο, τους Καλαρρύτες και το Ματσούκι, στην Αετομηλίτσα και γύρω από την Κόνιτσα, αλλά και στη νότια πλευρά του Νομού, στις βόρειες απολήξεις των Τζουμέρκων (Πράμαντα και Άγναντα).

Η Άρτα, τέλος, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον τόσο ως χειμερινή διαμονή πολλών κοπαδιών (Λιμίνη, Κωστακιοί, Σελλάδες, Κομπότι) αλλά και ως περιοχή ορεινών διαβιώσεων με χαρακτηριστικότερες τις κοινότητες Θεοδώριανων και Νεράιδας στα Τζουμέρκα, Σκουληκαριάς, Βελεντζικού και Μεγαλόχαρης στη νοτιοανατολική πλευρά, Αθαμανίου και Βουργαρελίου στις απολήξεις των Τζουμέρκων και Μεσούντας στα όρια με τη Θεσσαλία, που φιλοξενούν κοπάδια από Ήπειρο, Θεσσαλία και Αιτωλοακαρνανία.

Η Θεσπρωτία το χειμώνα φιλοξενεί μεγάλο αριθμό κοπαδιών γύρω από τους Φιλιάτες (Ασπροκκλησί, Σαγιάδα, Πλαίσιο, Τρικόρυφο, Παραπόταμο), στον Τσαμαντά στα ελληνοαλβανικά σύνορα, αλλά και γύρω από το Μαργαρίτι, στη νότια πλευρά, τα οποία περνούν το ~~καλοκαίρι στα Ιωάννινα και την Καστοριά~~.

Σημαντικός αριθμός χειμερινών διαβιώσεων εντοπίζεται στα πεδινά της Πρέβεζας (Νέος Ωρωπός από όπου τα κοπάδια το καλοκαίρι μετακινούνται στις κοινότητες Πολύβρυσο και Τρίκαστρο, από τη συνένωση των οποίων προήλθε η πεδινή διαβίωση) και στην πεδινή περιοχή του Δήμου Ζήρου Φιλιππιάδα, Θεσπρωτικό και κοντινά δημοτικά διαμερίσματα), ενώ χαρακτηριστική ορεινή διαβίωση είναι το Ανώγειο Θεσπρωτικού

Ο κάμπος φιλοξενεί τον μεγαλύτερο αριθμό μετακινούμενων αιγοπροβάτων από κάθε άλλη περιοχή το χειμώνα και είναι γεμάτος από κοπάδια μεγάλου σχετικά μεγέθους, με χαρακτηριστικές κοινότητες σε όλη την έκτασή του: Τύρναβος (Δαμάσι, Αργυροπούλι, Αμπελώνας, Δαμάσι, Βλαχογιάννι, Ροδιά), Αγιά, Γόννοι-Μακρυχώρι Τεμπών, Φάρσαλα (Υπέρεια, Σταυρός, Αχίλλειο, Ναρθάκι, Νεράδα), Ελασσόνα και οι γύρω οικισμοί της στη Λάρισα· Φαρκαδόνα, Ζάρκο, Οιχαλία, Καλαμπάκα, Θεόπετρα, Πυργετός, Ταξιάρχης στα Τρίκαλα· Μουζάκι-Μαυρομμάτι, Βλοχός, Καλλίθηρο, Λεοντάρι, Γραμματικό στην Καρδίτσα· Βελεστίνο, Νέα Αγχίαλος, Μικρό Περιβολάκι στη Μαγνησία.

Ιού κοπαδιών, αφενός μεν γύρω από την Αράχωβα προς τους ην Αγία Άννα προς τις κορυφές του Ελικώνα. Ένας σχετικά μικρός ακινήσεις προς τα Άγραφα και την Αργιθέα από την περιοχή του προς την Αμφίκλεια.

Στη νότια πλευρά, ένας σημαντικός αριθμός κοπαδιών, που διαχειμάζουν γύρω από την Άμφισσα και τη Δεσφίνα, μετακινείται «κάθετα» για λίγα χιλιόμετρα προς τους βοσκοτόπους της Γκιώνας. Μικρές μετακινήσεις πραγματοποιούνται από τη Δωρίδα (Μαλάματα) προς την ορεινή Ναυπακτία και στην επαρχία Λιδωρικίου.

Στη νότια πλευρά, ένας σημαντικός αριθμός κοπαδιών, που διαχειμάζουν γύρω από την Άμφισσα και τη Δεσφίνα, μετακινείται «κάθετα» για λίγα χιλιόμετρα προς τους βοσκοτόπους της Γκιώνας. Μικρές μετακινήσεις πραγματοποιούνται από τη Δωρίδα (Μαλάματα) προς την ορεινή Ναυπακτία και στην επαρχία Λιδωρικίου.

ορούν όμως μεγάλο αριθμό κοπαδιών. Στη νότια πλευρά πτάσεις 30 περίπου χιλιομέτρων, ενώ στη βόρεια πλευρά οι άλι σε μικρή απόσταση. Οι μετακινήσεις στο κέντρο του νομού είναι /θος, Ερέτρια, Μαλακώντας), της Νέας Αρτάκης και του Αλιβερίου

Μεγάλος αριθμός κοπαδιών από το σύνολο των πεδινών περιοχών της Αιτωλοακαρνανίας μετακινείται: Δοκίμι, Καινούργιο, Λεσίνι, Λεπενού, Νεάπολη, Αιτωλικό, Παραβόλα, Παντάνασσα, Ρίγανη, Στάνος, Φυτεία, Αγγελόκαστρο, Αστακός, είναι ορισμένα μόνο από τα χειμαδιά.

Στο βόρειο τμήμα της (Κορινθία και Αχαΐα), οι χειμερινές διαμονές είναι διάσπαρτες και εντοπίζονται γύρω από το Ξυλόκαστρο και τη Νεμέα, στο Λουτράκι και στους πρώην Δήμους Δυτικής Αχαΐας και Ερυμάνθου (Ρουπακιά, Μαζαράκι, Βασιλικό κ.ά.). Στην Αργολίδα οι χειμερινές διαμονές εντοπίζονται στα όρια με την Κορινθία και την Αρκαδία (Κουτσόχερο, Μαλαντρένι), στο Λυγουριό αλλά και σε πιο απομακρυσμένες περιοχές (Ερμιόνη, Κρανίδι), μέχρι και τον Πόρο και το Γαλατά (που διοικητικά ανήκουν στην Αττική). Στη δυτική-νοτιοδυτική Πελοπόννησο τα κοπάδια διαχειμάζουν σε περιοχές με πολυάριθμες εναλλακτικές οικονομικές δραστηριότητες (Ζαχάρω, Ράχες) και στην περιοχή της Οίχαλειας και της Τριφυλλίας (γύρω από την Κυπαρισσία και τα Φιλιατρά). Οι κύριες χειμερινές διαμονές σε αυτούς τους νομούς περιλαμβάνουν τα Καλάβρυτα (Προφήτης Ηλίας, Αγράμπελα, Κάτω Βλασία), οικισμούς όπως ο Οβρυόκαμπος και η Ρακίτα (Λεόντιο) στην Αχαΐα, την πεδιάδα του Φενεού (Αρχαίος Φενεός, Γκούρα, Μεσινό, Άνω και Κάτω Ταρσός) και χωριά όπως τα Τρίκαλα, το Καΐσαρι, το Κλημέντι, η Λαύκα, η Αρχαία Νεμέα και τα Πίσια Λουτρακίου στην Κορινθία. Η Λακωνία και η Αρκαδία αποτελούν ξεχωριστής σημασίας περιοχές για τη μετακίνηση στην Πελοπόννησο. Στη Λακωνία εκτρέφονται κυρίως γίδια, με τις χειμερινές διαβιώσεις να είναι πολυάριθμες γύρω από τη Μονεμβασία (π.χ. Συκιά, Μεταμόρφωση) μέχρι και τη Νεάπολη και στους Μολάους, με χωριά όπως τα Πάκια, ο Ασωπός, τα Παπαδιάνικα, τα Νιάτα και η Απιδιά. Στην Αρκαδία υπάρχουν και χειμερινές διαβιώσεις, σε αποστάσεις 20χλμ. περίπου από τις θερινές.

Οι χειμερινές διαβιώσεις των κοπαδιών εντοπίζονται σε πεδινές, παραθαλάσσιες ή και ημιορεινές περιοχές στους Νομούς Ηρακλείου, Λασιθίου, Ρεθύμνης και Χανίων, κυρίως να προσπερνάται κάποια

ΠΑΡΑΤΗΣΕΙΣ

Οι μετακινούμενες εκμεταλλεύσεις ανήκουν σχεδόν αποκλειστικά σε Πομάκους.

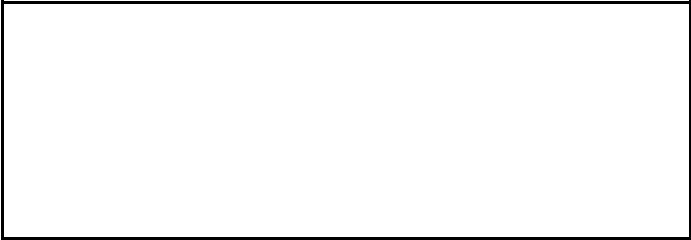
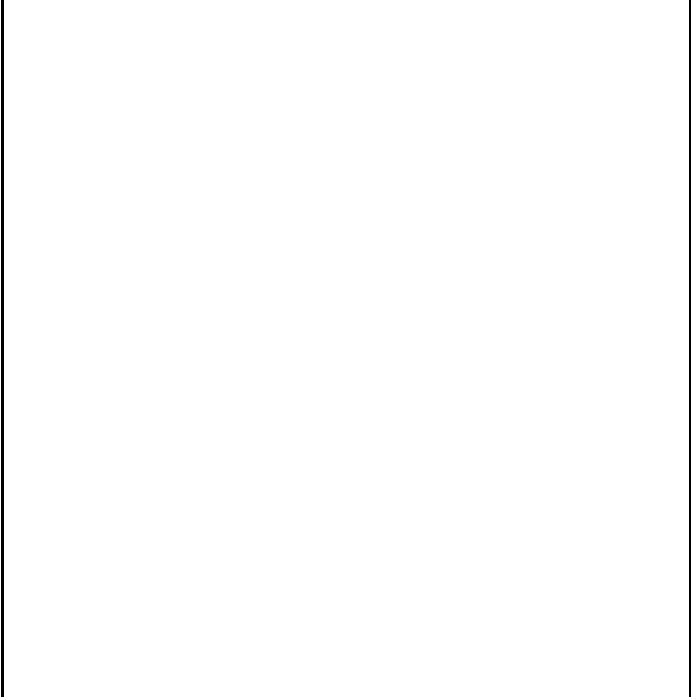
Η μετακινούμενη αιγοπροβατοτροφία στη Μακεδονία παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τρεις λόγους:

-Πρώτον, αποτελεί ένα εκτατικό σύστημα παραγωγής που συνυπάρχει με κατεξοχήν εντατικά γεωργικά (δενδροκομία, λαχανοκομία, καπνοπαραγωγή, βαμβακοκαλλιέργεια) και κτηνοτροφικά (γαλακτοπαραγωγός αγελαδοτροφία, ενσταβλισμένη προβατοτροφία, χοιροτροφία, πτηνοτροφία) συστήματα.
-Δεύτερον, όπως φαίνεται στους Πίνακες ... και ..., στην περιοχή διαχειμάζει σχετικά μικρός αριθμός εκμεταλλεύσεων, αλλά ο αριθμός τους υπερδιπλασιάζεται το καλοκαίρι, με πληθώρα ορεινών διαβιώσεων.

-Τρίτον, το σύστημα είναι ετερογενές ως προς τη λειτουργία και τη διάρθρωσή του, λόγω του ανάγλυφου και της μεγάλης έκτασης της Μακεδονίας, συνεπώς μπορούν να διακριθούν τρεις υπο-περιοχές.

Η μετακινούμενη αιγοπροβατοτροφία είναι σχετικά περιορισμένη.

Η μακραίωνη παράδοση της Θεσσαλίας στη μετακινούμενη κτηνοτροφία σε συνδυασμό με το πολυσχιδές της ανάγλυφο, λόγω της συνύπαρξης του θεσσαλικού κάμπου, με τους μεγάλους ορεινούς όγκους των Τρικάλων και της Καρδίτσας, έχουν αναδείξει πολύ σημαντικές θερινές και χειμερινές διαβιώσεις.
Πρόκειται για τη δεύτερη σε σημασία περιοχή για τη μετακινούμενη κτηνοτροφία. Διαθέτει μεγάλο αριθμό μικρών κοπαδιών, διεσπαρμένων σε μεγάλο αριθμό ορεινών και πεδινών διαβιώσεων.
Πρόκειται για μια πολύ σημαντική περιοχή για την μετακινούμενη κτηνοτροφία στον ελλαδικό χώρο.

Το σύνολο των κοπαδιών που διαχειμάζουν στην Πελοπόννησο μετακινούνται εντός του γεωγραφικού διαμερίσματος